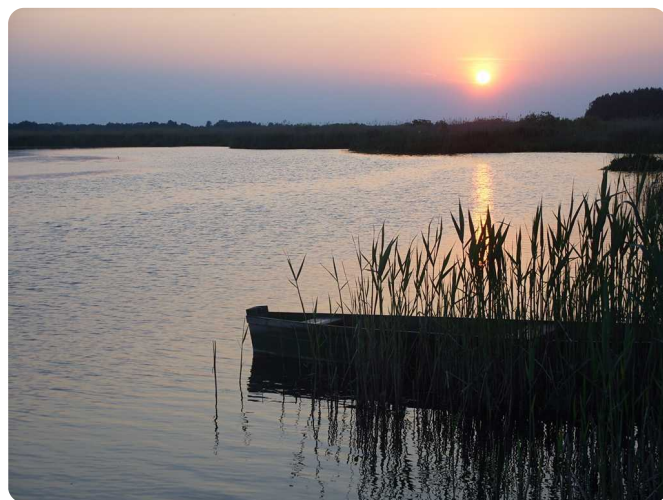

Important Bird Area: Sporaŭskaje balota

© С. Левый

Code: BY022

Central coordinates: 52°24' N 25°18' E

Location: Brestskaya voblast: Byaroza region, Dragichin region, Ivanava region, Ivatsevichi region

Area: 20169 ha

IBA Criteria: A1, B2, B3

National conservation status: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Спораўскі»

International conservation status: ТВП міжнароднага значэння, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 1999 г. (крытэрыі 1, 2)

Site description:

Тэрыторыя ўяўляе сабой адзін з буйнейшых у Еўропе комплекс пойменных нізінных балот, якія захаваліся ў натуральным стане. Дзякуючы сваім памерам балотны масіў застаецца стабільнай экасістэмай, якая ў пэўнай ступені не залежыць ад змен на прылягаючых тэрыторыях.

У цэнтры заказніка працякае рака Ясельда з вельмі звлістым і зарослым воднай расліннасцю рэчышчам. Пойма шырынёй ад 0,5 да 2 кіламетраў з абодвух бакоў рэчышча ўяўляе сабой тыповае нізіннае балота. У цэнтры заказніка

знаходзіцца возера Спораўскае. Асноўная частка тэрыторыі заказніка занята адкрытымі нізіннымі балотамі (43,2%), нізінныя балоты з мазаічна размешчанымі хмызнякамі займаюць 17,9% плошчы, на долю балот, парослых хмызнякамі, прыходзіцца 4,1%. Сярод балот раскіданы шматлікія невысокія пагоркі і ўзвышшы (мінеральныя астравы). У мінулым мінеральныя астравы былі пакрыты дубова-хваёвымі лясамі, але пазней іх высеклі і гэтыя ўчасткі сталі выкарыстоўваць у якасці выганаў і пашаў. У цяперашні час большая частка сельскагаспадарчых тэрыторый закінута і на іх аднаўляецца натуральная расліннасць.

Раней, да меліярацыі, гідралагічны рэжым ракі Ясельда быў тыповым для раўнінных рэк: кожную вясну бывала высокая паводка, якая змянялася летняй межанню. На працягу ўсяго года здараліся рэдкія навадненні, выкліканыя ападкамі. У цяперашні час увесь участак ракі Ясельда вышэй заказніка выпрамлены і зарэгуляваны. На рацэ створаны вадасховішча і рыбгас «Сялец», ад дзейнасці якіх залежыць гідралагічны рэжым на тэрыторыі заказніка. У апошнія гады веснавыя паводкі адсутнічаюць, затое пачасціліся летнія навадненні. Парушэнне гідралагічнага рэжыму прыводзіць да інтэнсіўнага зарастання рэчышча ракі і возера, да штогодніх затапленняў поймы ці, наадварот, моцных засух і пажараў.

Забалочаная пойма характарызуецца ўнікальным, хаця і не вельмі багатым складам раслін. Адзначана крыху больш за 600 відаў раслін. Звязана гэта з тым, што нешматлікія ўзвышэнні рэльефу (мінеральныя астравы), якія робяць больш разнастайнай бедную флору балот, у значнай ступені трансфармаваны. На тэрыторыі заказніка налічваецца 18 відаў раслін, занесеных у Чырвоную кнігу Беларусі, і 13 відаў, якія маюць рэгіянальную значнасць. Акрамя гэтага, тут адзначаны ўнікальныя супольнасці травяністай расліны булаваносца сівога *Corynephorum canescentis*, якія прыстасаваліся да росту на сухіх пясчаных выспах ва ўмовах, неспрыяльных для выжывання іншых відаў раслін.

Тэрыторыя заказніка выкарыстоўваецца для наступных відаў гаспадарчай дзейнасці: сенакашэння і выпасу жывёлы (10-15% плошчы), лясной гаспадаркі, палявання і рыбнай лоўлі. На прылягаючых да ўгоддзя, у асноўным меліяраваных, землях вырошчваюцца прапашныя і зерневыя культуры.

Habitats:

Нізінныя балоты – 51,1%, лясы – 32,8%, азёры, вадасховішчы, залітыя вадой торфавырабаткі, рэкі і каналы – 8,9%, лугі – 3,4%, іншыя біятопы – 2,8%.

Birds:

Усяго на гнездаванні ў заказніку адзначана 123 віды птушак.

Тэрыторыя з'яўляецца вызначальным месцам гнездавання віда, які знаходзіцца пад глабальнай пагрозай знікнення вяртлявай чаротаўкі *Acrocephalus paludicola*. Тут гняздуецца каля 9% сусветнай папуляцыі і адзначана самая высокая ў свеце шчыльнасць гэтага віду. Заказнік забяспечвае існаванне папуляцый цэлага шэрагу рэдкіх і знікаючых відаў птушак, сярод якіх два віды (драч *Crex crex* і дубальт *Gallinago media*) таксама знаходзяцца пад глабальнай пагрозай знікнення, а 20 занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Акрамя гэтага, тэрыторыя заказніка падтрымлівае папуляцыю чаплі-бугая *Botaurus stellaris*, якая мае міжнародную значнасць, і папуляцыю чорнага бусла *Ciconia nigra* нацыянальнай значнасці.

Other animal groups:

Фауна ТВП дастаткова разнастайная: 24 віда звяроў, 6 відаў рэптылій, 8 відаў амфібій, 34 віда рыб.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Pintail <i>Anas acuta</i>	B	1-5 breeding pairs	2007	Medium		
Bittern <i>Botaurus stellaris</i>	B	10-20 males only	2007	Medium		
Little bittern <i>Ixobrychus minutus</i>	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		
Great white egret <i>Casmerodius albus</i>	P	+	2007	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Black stork <i>Ciconia nigra</i>	B	5 breeding pairs	2007	Good		
White-tailed eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	N	+	2007	Good		
Short-toed eagle <i>Circaetus gallicus</i>	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Hen harrier <i>Circus cyaneus</i>	B	3 breeding pairs	2007	Good	↔	
Lesser spotted eagle <i>Aquila pomarina</i>	B	1 breeding pairs	2007	Good	↔	
Spotted eagle <i>Aquila clanga</i>	B	1 breeding pairs	2002	Good	↓	
Spotted eagle <i>Aquila clanga</i>	B	+	2007, 2010	Good	↓	
Kestrel <i>Falco tinnunculus</i>	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Red-footed falcon <i>Falco vespertinus</i>	P	+	2007	Poor		
Hobby <i>Falco subbuteo</i>	B	2-3 breeding pairs	2007	Medium		
Little crane <i>Porzana parva</i>	B	20-30 breeding pairs	2007-2010	Medium		
Corncrake <i>Crex crex</i>	B	15 males only	2010	Good		
Crane <i>Grus grus</i>	B	3-4 breeding pairs	2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Ruff <i>Philomachus pugnax</i>	P	+	2007	Poor		
Jack snipe <i>Lymnocyptes minimus</i>	P	+	2007	Poor		
Great snipe <i>Gallinago media</i>	B	42-47 males only	2010	Good	↑	A1
Black-tailed godwit <i>Limosa limosa</i>	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		A1
Curlew <i>Numenius arquata</i>	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium		
Greenshank <i>Tringa nebularia</i>	P	+	2007	Poor		
Little gull <i>Hydrocoloeus minutus</i>	B	5-15 breeding pairs	2007	Poor		B2
Common gull <i>Larus canus</i>	P	+	2007	Poor		
Little tern <i>Sternula albifrons</i>	N	+	2007	Poor		
Whiskered tern <i>Chlidonias hybrida</i>	B	+	2007	Poor		
Black tern <i>Chlidonias niger</i>	B	100-200 breeding pairs	2007	Medium		B2
Short-eared owl <i>Asio flammeus</i>	B	1-6 breeding pairs	2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Kingfisher <i>Alcedo atthis</i>	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium		
White-backed woodpecker <i>Dendrocopos leucotos</i>	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		
Savi`s warbler <i>Locustella luscinioides</i>	B	100-200 breeding pairs	2007	Medium		B3
Aquatic warbler <i>Acrocephalus paludicola</i>	B	491-517 males only	2011	Good	↓	A1
Bearded reedling <i>Panurus biarmicus</i>	B	10-20 breeding pairs	2007	Medium		

Other biodiversity:

Звяры: барсуk *Melesmeles*.

Амфібіі: чаротавая рапуха *Bufo calamita*, грабенчыты трытон *Triturus cristatus*.

Рэптыліі: балотная чарапаха *Emys orbicularis*.

Насякомыя: фіялетаваы жужаль *Carabus violaceus*, залацістаямачны жужаль *Carabus clathratus*, жужаль менетрые *Carabus menetriesi*, жужаль бляскучы *Carabus nitens*, рашэцісты жужаль *Carabus cancellatus*, баразнаваты слізняед *Chlaenius costulatus*, чатырохбаразнаваты слізняед *Chlaenius sulcicollis*, прыгожая нехаленія *Nehalennias speciosa*, пясчаны скакун *Cicindela arenaria viennensis*, звычайны мечнік *Conocephalus discolor*, сфагнавы вадамер *Gerris sphagnetorum*.

Расліны: пылкагалоўнік чырвоны *Cephalanthera rubra*, ядрушка даўгарогая *Gymnadeniacaenopsea*, венерын чаравічак сапраўдны *Cypripedium calceolus*, касач сібiрскі *Irissibirica*, падвей стройны *Eriophorum gracile*, асака ценявая *Carex umbrosa*, гарычка крыжападобная *Gentiana cruciata*, граздоўнік многараздзельны *Botrychium multifidum*

, лікападыела заліўная *Lycopodiella inundata*, тайнік яйцападобны *Listera ovata*, крапіва кіеўская *Urtica kioviensis*, гайнік цёмна-чырвоны *Epipactis atrorubens*, чараўнік зеленакветкавы *Platanthera chlorantha*, верабейнік лекавы *Lithospermum officinale*, гарлачык белы *Nymphaea alba*.

Threats:

- Нестабільнасць гідралагічнага рэжыму ракі Ясельда.
- Забруджванне вады цяжкімі металамі, пестыцыдамі, арганічнымі рэчывамі.
- Узворванне глебы на мінеральных астравах, дзе растуць рэдкія віды раслін.
- Скарачэнне сенакашэння з'яўляецца асноўнай прычынай зарастання адкрытых нізінных балот хмызнякамі.
- Штогоднае веснавое выпальванне расліннасці практыкуецца мясцовым насельніцтвам і наносіць істотную страту біялагічнай разнастайнасці. Асабліва буйныя пашкоджанні адбываюцца ва ўмовах сухой вясны і адсутнасці паводак, калі разам з расліннасцю выпальваецца верхні пласт глебы, карэнні раслін і гінуць усе насякомыя. На такіх выпаленых балотах і лугах большасць відаў птушак перастае гнездавацца.

Recommendations for the conservation:

У 2001 годзе распрацаваны план кіравання заказнікам «Спораўскі», у якім змешчаны рэкамендацыі па вырашэнню большасці пералічаных вышэй праблем. Асноўная ўвага ў плане ўдзелена вырашэнню праблем, звязаных з колькасцю і якасцю вады. З 2011 г. пачата механізаванае кашэнне тэрыторыі поймы, для прадухілення зарастання адкрытых балот хмызнякамі.

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Малашэвіч У.У., Левы С.В.

Отчет по НИР на тему «Проведение учётов индикаторных видов животных в заказниках «Споровский», «Званец», «Средняя Припять» и «Простырь». Науч. Руководитель Карлионова Н.В., Минск., 2010. – 56 с.

План управления республиканским ландшафтным заказником «Споровский» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларуси по биоресурсам», 2009 г.)

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю

падрыхтавалі: Вяргейчык Л.А., Грычык В.В., Казулін А.В., Парэйка А.А., Скуратовіч А.М., Сцепановіч Я.М., Фладэ М.)

Authors : Левы С.В.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*